

OPISKELIJOIDEN TASA-ARVO JA YHDENVERTAISUUSUUNNITELMA

SISÄLLYSLUETTELO

1. JOHDANTO-----	3
2. KÄSITTEET-----	4
2.1. TASA-ARVO-----	
2.2. YHDENVERTAISUUS-----	4
2.3. SYRJINTÄ JA RASISMI-----	5
2.4. HÄIRINTÄ-----	5
2.5. ESTEETÖN JA SAAVUTETTAVA YMPÄRISTÖ-----	6
3. KEINOJA TASA-ARVON JA YHDENVERTAISUUDEN TOTEUTTAMISEEN-----	9
4. TILANNEKARTOITUS-----	14
5. TASA-ARVO- JA YHDENVERTAISUUSSUUNNITELMASTA TIEDOTTAMINEN, TOIMENPITEET, PÄIVITYS JA SEURANTA-----	23
LIITE	
KESKEISIÄ TERMEJÄ-----	24
TASA-ARVO- JA YHDENVERTAISUUSTOIMIKOITA-----	27
LÄHTEET JA LISÄTIETOJA-----	28

Tasa-arvoinen ja yhdenvertainen opetus ja ohjaus opiskelijan polulla

1. JOHDANTO

TASA- JA YHDENVERTAISUUSLAIN VELVOITTEET

Tasa-arvolla viitataan erityisesti sukupuolien tasa-arvoon. Tasa-arvolain tarkoituksena on estää sukupuoleen perustuva syrjintä ja edistää naisten ja miesten välistä tasa-arvoa sekä parantaa naisten asemaa erityisesti työelämässä. Lain tarkoituksena on myös estää sukupuoli-identiteettiin tai sukupuolen ilmaisuun perustuva syrjintä. Sukupuoli-identiteetillä tarkoitetaan tasa-arvolaisissa henkilön kokemusta omasta sukupuolestaan. Sukupuolen ilmaisulla tarkoitetaan sukupuolen tuomista esiin pukeutumisella, käytöksellä tai muulla vastaavalla tavalla. Tasa-arvolain syrjintäsäännökset koskevat myös syrjintää, joka perustuu siihen, että henkilön fyysiset sukupuolta määrittävät ominaisuudet eivät ole yksiselitteisesti naisen tai miehen. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2015) Tasa-arvon toteuttaminen koulutuksessa ja opetuksessa 5 § (2014/1329) edellyttää, että viranomaisten ja koulutuksen järjestäjien sekä muiden koulutusta tai opetusta järjestävien yhteisöjen on huolehdittava siitä, että tytoilla ja pojilla sekä naisilla ja miehillä on samat mahdollisuudet koulutukseen ja ammatilliseen kehitykseen sekä että opetus, tutkimus ja oppiaineisto tukevat tämän lain tarkoituksen toteutumista.

Yhdenvertaisuudella tarkoitetaan sitä, että kaikki ihmiset ovat samanarvoisia riippumatta heidän sukupuolestaan, iästään, etnisestä tai kansallisesta alkuperästään, kansalaisuudestaan, kielestään, uskonnostaan ja vakaumuksestaan, mielipiteestään, vammastaan, terveydentilastaan, seksuaalisesta suuntautumisestaan tai muusta henkilöön liittyvästä syystä (Oikeusministeriö 2019a). Oikeusministeriö linjaa, että syrjintä on Suomessa kielletty perustuslain, yhdenvertaisuuslain, tasa-arvolain, rikoslain sekä useiden yksittäisten erityislakien nojalla. Yhdenvertaisuuslain mukaan syrjintä on kielletty riippumatta siitä, perustuuko se henkilöä itseään vai jotakuta toista koskevaan tosiseikkaan tai oletukseen. Syrjintä on tyypillisesti ihmisten eriarvoista kohtelua sillä perusteella, että he kuuluvat (tai heidän oletetaan kuuluvan) tiettyyn ryhmään, esimerkiksi tunnustavat tiettyä uskontoa tai kuuluvat seksuaalivähemmistöön. Syrjinnän taustalla ovat usein eri ryhmiin kohdistuvat ennakkoluulot, jotka yleistetään koskemaan kaikkia kyseiseen ryhmään kuuluvia henkilöitä. Syrjintää voi olla yksittäinen sana tai tilanne, tai se voi olla seurausta yhteiskunnan rakenteista. Välittömän ja välillisen syrjinnän lisäksi yhdenvertaisuuslaissa tarkoitettua syrjintää on häirintä, kohtuullisten mukautusten epääminen sekä ohje tai käsky syrjiä. (Oikeusministeriö 2019b)

Keski-Pohjanmaan koulutusyhtymässä opetustoimintaa koskeva tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma on yhtenä dokumenttina. Suunnitelman laadinnassa käytettiin apuna Opetushallituksen ohjetta (2008) ja tasa-arvolakia (609/1986) ja sen uudistusta 2015 sekä yhdenvertaisuuslakia (2015). Suunnitelmaa varten toteutetaan opiskelijoiden näkemyksiä kartoittava kysely tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutumisesta opetustoiminnassa. Tasa-arvo ja yhdenvertaisuussuunnitelman tavoitteena on parantaa organisaation toiminnan yhdenvertaisuutta.

Tasa-arvolaki määrää, että suunnitelma on tehtävä vuosittain tai vähintään kolmen vuoden välein. Yhdenvertaisuuslaki edellyttää, että oppilaitoksella on aina suunnitelma tarvittavista toimenpiteistä yhdenvertaisuuden lisäämiseksi. Kumpikin laki edellyttää, että suunnitelmat tehdään yhteistyössä henkilöstön, oppilaitten/opiskelijoitten sekä huoltajien kanssa. Molemmissa suunnitelmissa edellytetään alkutilanteen kartoittamista.

MITÄ SUUNNITELMA SISÄLTÄÄ

Tasa-arvolain mukaan tasa-arvosuunnitelman tulee sisältää:

- 1) selvitys oppilaitoksen tasa-arvotilanteesta;
- 2) tarvittavat toimenpiteet tasa-arvon edistämiseksi;
- 3) arvio aikaisempaan tasa-arvosuunnitelmaan sisältyneiden toimenpiteiden toteuttamisesta ja tuloksista.

Yhdenvertaisuuslain mukaan oppilaitoksella on oltava suunnitelma tarvittavista toimenpiteistä yhdenvertaisuuden edistämiseksi. Oppilaitoksen on:

- arvioitava yhdenvertaisuuden toteutumista toiminnassaan ja
- ryhdyttävä tarvittaviin toimenpiteisiin yhdenvertaisuuden toteutumisen edistämiseksi ja

2. KÄSITTEET

2.1. TASA-ARVO

Tasa-arvo tarkoittaa jokaisen ihmisen yhtäläisiä mahdollisuuksia tehdä valintoja, opiskella, kehittyä työssään sekä tulla kohdelluksi ja palkituksi siinä ilman asenteellisia tai rakenteellisia rajoituksia, jotka johtuvat sukupuolesta, iästä, kansallisuudesta tai muusta henkilöön liittyvästä seikasta. Naisten ja miesten välinen tasa-arvo sisältää kaikki tasa-arvon ulottuvuudet.

2.2 YHDENVERTAISUUS

Yhdenvertaisuudella tarkoitetaan sitä, että kaikki ihmiset ovat samanarvoisia riippumatta heidän sukupuolestaan, iästään, etnisestä tai kansallisesta alkuperästään, kansalaisuudestaan, kielestään, uskonnostaan ja vakaumuksestaan, mielipiteestään, vammastaan, terveydentilastaan, seksuaalisesta suuntautumisestaan tai muusta henkilöön liittyvästä syystä. Oikeudenmukaisessa yhteiskunnassa henkilöön liittyvät tekijät, kuten syntyperä tai ihonväri, eivät saisi vaikuttaa ihmisten mahdollisuuksiin päästä koulutukseen, saada työtä ja erilaisia palveluja - perusoikeudet kuuluvat kaikille.

Suomen perustuslaissa yhdenvertaisuuden periaate viittaa sekä syrjinnän kieltoon että ihmisten yhdenvertaisuuteen lain edessä. Yhdenvertaisuuslaki, rikoslaki, tasa-arvolaki ja työläinsäädäntö tarkentavat syrjinnän kieltoa eri elämänaluilla.

2.3. SYRJINTÄ JA RASISMI

Syrjinnällä tarkoitetaan yhdenvertaisuuslain 6§ mukaan:

- 1) sitä, että jotakuta kohdellaan epäsuotuisammin kuin jotakuta muuta kohdellaan, on kohdeltu tai kohdeltaisiin vertailukelpoisessa tilanteessa (välitön syrjintä);
- 2) sitä, että näennäisesti puolueeton säännös, peruste tai käytäntö saattaa jonkun erityisen epäedulliseen asemaan muihin vertailun kohteena oleviin nähden, paitsi jos säännöksellä, perusteella tai käytännöllä on hyväksyttävä tavoite ja tavoitteen saavuttamiseksi käytetyt keinot ovat hyväksyttäviä.
- 3) henkilön tai ihmisryhmän arvon ja koskemattomuuden tarkoituksellista tai tosiasiallista loukkaamista siten, että luodaan uhkaava, vihamielinen, halventava, nöyryyttävä tai hyökkäävä ilmapiiri (*häirintä*);

Ketään ei saa syrjiä yhdenvertaisuuslaissa säädetyillä perusteilla. Laissa tarkoitettuja syrjintäperusteita ovat mm: ikä, alkuperä, kansalaisuus, kieli, uskonto ja vakaumus, mielipide, poliittinen toiminta, perhesuhteet, terveydentila, vammaisuus ja seksuaalinen suuntautuminen.

Rasismi voi näyttäytyä esimerkiksi yksilöiden ja ryhmien välisenä tahallisenä ja tietoisena tekona, tai tahattomana ennakkoluuloihin ja pelkoihin perustuvana rodullistavana käytöksenä. Rasismi voi näyttäytyä myös rakenteissa, kuten työelämässä, koulutuksessa ja palveluissa olevina syrjivinä toimintatapoina ja prosesseina, joissa organisaatiot, yritykset, laitokset ja virastot syrjivät joko välittömästi tai välillisesti tiettyjä ihmisryhmiä.

2.4. HÄIRINTÄ

Käyttäytymisessä voi olla kysymys esimerkiksi puheista, sähköpostiviesteistä, ilmeistä, eleistä tai epäasiallisen materiaalin esille laittamisesta tai muunlaisesta viestinnästä. Ihmisarvoa loukkaavan käyttäytymisen ei tarvitse kohdistua suoranaisesti tiettyyn ihmiseen ollakseen häneen kohdistuvaa häirintää, vaan se voi kohdistua johonkin ihmisryhmään. Esimerkiksi rasistisen materiaalin esillä pitäminen.

2.5. ESTEETÖN JA SAAVUTETTAVA OPPIMISYMPÄRISTÖ

Esteettömällä ja saavutettavalla oppimisympäristöllä tarkoitetaan opiskelu- ja työskentelyympäristöä, jossa jokainen voi toimia ominaisuuksistaan riippumatta yhdenvertaisesti. Esteettömässä ja saavutettavassa oppimisympäristössä on otettu huomioon pedagogiset, asenteelliset, psyykkiset, sosiaaliset sekä vuorovaikutukseen, tietotekniikkaan, tiloihin ja ympäristöön liittyvät näkökohdat. Opiskelijan mahdolliset tuen tarpeet tai opiskelijavalinnassa tarvittavat erityisjärjestelyt eivät saa muodostua esteeksi koulutukseen pääsulle ja opiskelulle. Esteettämyys ja saavutettavuus ovat merkittäviä tekijöitä kaikkien yhdenvertaisuuden kannalta, mutta erityisen tärkeitä ne ovat vammaisille henkilöille. YK:n vammaisyleissopimus ja kansallinen lainsäädäntö velvoittavat huolehtimaan laajasti esteettämyydestä ja saavutettavuudesta.

Yhdenvertaisuuden toteutumisen kannalta heikommassa asemassa olevia ryhmiä ovat esimerkiksi lapset ja nuoret, vanhuksat, etniset, uskonnolliset ja kielelliset vähemmistöt, vammaiset ja seksuaali- ja sukupuolivähemmistöt. Toisaalta jokainen ihminen voi joutua kohtaamaan ennakkoluuloja ja negatiivisia asenteita. Syrjinnän mekanismit ovatkin usein samanlaiset henkilön taustasta riippumatta.

Elinikäisen oppimisen periaatteiden mukaan jokaisella kansalaisella on tasavertainen oikeus saada edellytystensä mukaista koulutusta. Julkisen vallan tehtävänä on taata jokaiselle kansalaiselle sukupuolesta, asuinpaikasta, iästä, kielestä ja taloudellisesta asemasta riippumatta koulutusmahdollisuudet ammatillisten tutkintojen ja työelämän vaatimukset huomioiden.

Fyysinen esteettämyys

Oppilaitoksen fyysisellä esteettämyydellä tarkoitetaan oppilaitosrakennuksen ja opiskelijalle yksilöllisesti tarjottavien muiden oppimisympäristöjen, esimerkiksi työpaikan, saavutettavuutta, liikkumis- ja toimintaesteettämyyttä rakennuksen sisällä ja sen piha-alueilla sekä oppimisympäristön saavutettavuutta ja hyvää ergonomiaa. Tilat on suunniteltava tai korjattava sellaisiksi, että vammaisen henkilön tai muuten toimintarajoitteisen henkilön liikkuminen ja toimiminen mahdollisimman itsenäisesti on oppilaitoksessa mahdollista myös tarvittavien apuvälineiden tai esimerkiksi opaskoiran kanssa. Tilojen ja ympäristön esteettämyys parantaa samalla toiminnan sujuvuutta ja viihtyisyyttä kaikkien opiskelijoiden ja henkilökunnan kannalta. Rakennuksen ja siihen liittyvien tilojen esteettämyyden tarkistamiseksi on määrääjain tarpeen tehdä erityinen esteettämyyskartoitus. Esteettämyyskartoituksia tarjoavat useat tahot, kuten eri vammaisjärjestöt. Esteettämyyden ja saavutettavuuden parantamisen osalta voi oppilaitos tehdä muutenkin yhteistyötä näihin kysymyksiin perehtyneiden kansalaisjärjestöjen kanssa. Tärkeää on, että esteettämyys tulee huomioiduksi laaja-alaisesti: esteettämyys on paljon muutakin kuin pyörätuoliesteettämyyttä.

Pedagoginen saavutettavuus

Pedagoginen saavutettavuus tarkoittaa, että jokaisella on oikeus ja mahdollisuus saada opetusta, oppia ja opiskella omien kykyjensä ja edellytystensä mukaisesti. Opinnot suunnitellaan ja opetuksen tavoitteet määritellään siten, että opiskelija voi saavuttaa henkilökohtaisen tavoitteensa. Opiskelija on asiantuntija oman oppimisensa ja opiskelunsa suhteen. Erilaiset opetusmenetelmät, ohjaus- ja tukitoimet sekä opetusjärjestelyt mahdollistavat saavutettavan oppimisen oppimis- ja opiskeluvaikeuksista riippumatta. Esimerkiksi lukivaikeusdiagnoosin saaneen tai maahanmuuttajataustaisen opiskelijan oppimisen saavutettavuutta voidaan tukea monikanavaisella ja selkokielisellä opetusmateriaalilla. Myös opintosuoritusten arvioinnissa on muistettava ottaa huomioon, että samaan päämäärään voi päästä useammalla eri suoritustavalla ja tarvittaessa osaamisensa voi osoittaa usealla eri tavalla. Osalle opiskelijoista se voi tarkoittaa kohtuullisten mukautusten tarvetta, jotta opintojen suorittaminen yhdenvertaisesti muiden kanssa ja samoilla tutkintovaatimuksilla onnistuu

Sukupuolittuneet tilat

Oppilaitoksen tilat ja niiden käyttö ovat monin tavoin sukupuolittuneita. Sukupuolittuneita tiloja ovat yleisesti pukeutumistilat, vessat ja suihkutilat, jotka ovat perinteisesti jaettu naisja miestunnuksin. Sukupuolijaottelulla ylläpidetään sukupuolieroa siten, että se liitetään ruumiillisuuteen ja seksuaalisuuteen. Sukupuolitetut tilat ylläpitävät perinteistä kaksijakoista sukupuolikäsitystä ja ovat ongelma erityisesti sukupuolivähemmistöön kuuluville. Muunsukupuolinen tai transsukupuolinen opiskelija saattaa välttää jotain toimintaa pelkästään sen vuoksi, että hänelle sopivaa pukeutumis- tai peseytymistilaa ei ole järjestetty. Oppilaitoksen on huolehdittava siitä, että sen tilat soveltuvat kaikille sukupuolille. Sopivien tilojen tarjoamisella mahdollistetaan kaikkien osallistuminen toimintaan

Asenteellinen, sosiaalinen, psyykinen saavutettavuus

Asenteellinen saavutettavuus edellyttää myönteistä suhtautumista jokaiseen opiskelijaan. Hyvä kohtaminen ja opiskelijoista välittävä ilmapiiri muodostuvat pienistä asioista, kuten tervehtimisestä, kiireettömyydestä kohtamisessa, aidosta läsnäolosta ja kuuntelusta. Käytännössä silloin huolehditaan, että jokainen opiskelija pystyy tekemään tehtävänsä, suorittamaan tutkintonsa ja tuntee kuuluvansa oppilaitosyhteisöön. Asenteellinen saavutettavuus toimii vahvasti sosiaalisen saavutettavuuden edellytyksenä. Sosiaalisesti saavutettavassa oppilaitoksessa jokainen opiskelija tuntee kuuluvansa oppilaitosyhteisöön ja osallistuu oppilaitoksen sosiaaliseen toimintaan. Osallistuminen oppilaitoksen yhteisiin tapahtumiin ja juhliin edistää yhteenkuuluvuuden tunnetta ja oppilaitoksen yhteisöllisyyttä. Sosiaalisella verkostolla on suuri merkitys opiskelijan hyvinvoinnille. Opiskelijan on voitava osallistua yhteisiin tapahtumiin ja esimerkiksi oppilaitoksen järjestämiin vierailuihin taloudellisesta tilanteestaan riippumatta. Asenteellinen ja sosiaalinen saavutettavuus luovat pohjan psyykkiselle saavutettavuudelle. Psyykinen saavutettavuus voidaan nähdä mielen hyvinvointina, joka tarjoaa eväitä ja voimavaroja oppimiseen ja kehittymiseen. Opintojen aloitus on erityisesti monelle nuorelle haasteellinen vaihe elämässä. Riskialttiutta lisää, jos useita muutoksia kasautuu suhteellisen lyhyeen elämänjaksoon.

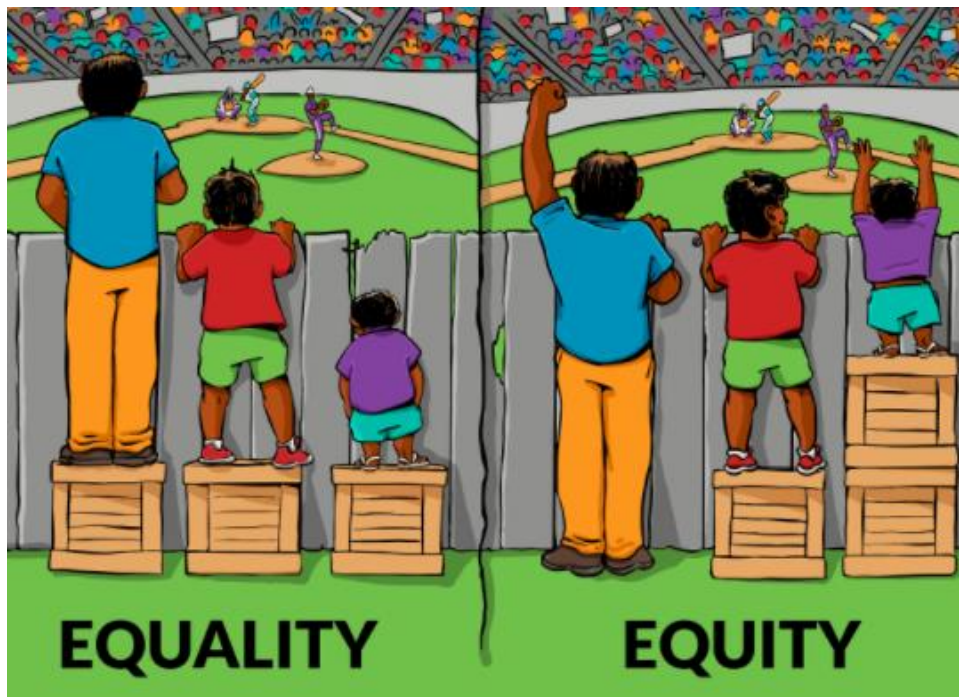
Kulttuurinen saavutettavuus

Toisen asteen koulutuksen aikana opiskelija rakentaa ja kehittää identiteettiään, ihmiskäsitystään, maailmankuvaansa ja -katsomustaan sekä paikkaansa maailmassa ja

yhteiskunnassa. Samalla hän hankki tai ylläpitää valmiuksia työelämään ja työhön. Toisen asteen koulutusta säätelevissä laeissa määritellään koulutuksen tarkoituksiksi ”tukea opiskelijoiden kehitystä hyväksi, tasapainoisiksi ja sivistyneiksi ihmisiksi ja yhteiskunnan jäseniksi”.

Positiivinen erityiskohtelu tarkoittaa tietyn syrjinnälle alttiin ryhmän asemaa ja olosuhteita parantavia erityistoimenpiteitä, jotka tähtäävät tosiasiallisen yhdenvertaisuuden turvaamiseen eivätkä asteeltaan muodostu toisia syrjiviksi. Suppeassa tarkastelussa positiivisella erityiskohtelulla tarkoitetaan esim. oppilasvalintoihin liittyviä toimenpiteitä, joilla lisätään aliedustettujen ryhmien osuutta oppilaitoksissa.

Laajemmassa tarkastelussa positiivisella erityiskohtelulla tarkoitetaan toimenpiteitä, joilla tuetaan eri ryhmien tosiasiallista yhdenvertaisuutta ja osallistumismahdollisuuksia eri elämäalueilla. Romanilasten koulukäyntiä tukevat erityisjärjestelyt (koulunkäyntiavustaja) sekä tulkkauksen ja erikielisten tiedotusmateriaalien käyttö huonosti suomea puhuvien henkilöiden kanssa asioidessa ovat esimerkkejä tällaisista toimenpiteistä. Tässä tapauksessa voidaan myös puhua palveluiden kehittämisestä asiakaslähtöisesti.

Kohtuulliset mukautukset

Yhdenvertaisuuslain mukaan työn teettäjän tai koulutuksen järjestäjän on tarvittaessa tehtävä kohtuullisia mukautuksia vammaisten henkilöiden työhön tai koulutukseen pääsyn, työssä selviämisen ja työuralla etenemisen turvaamiseksi. Vammaisten henkilöiden työntekoa helpottavat apuvälineet kuten induktiosilmukka, ruudunlukuohjelmat jne. ovat esimerkkejä kohtuullisista mukautuksista.

Kohtuullinen mukauttaminen tarkoittaa yksittäistapauksessa toteutettavia tarpeellisia ja asianmukaisia muutoksia ja järjestelyjä, joilla ei aiheuteta suhteetonta rasitetta esimerkiksi työnantajalle tai koulutuksen järjestäjälle, ja joilla varmistetaan vammaisten henkilöiden mahdollisuus nauttia tai käyttää kaikkia ihmisoikeuksia ja perusvapauksia yhdenvertaisesti

muiden kanssa. Kohtuullisilla mukautuksilla edistetään vammaisten henkilöiden työllistymistä, työssä selviytymistä ja työn säilyttämistä, koulutusta ja elinikäistä oppimista.

Turvallinen ympäristö

Opiskelijalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön. Opiskelijan oikeudesta turvalliseen opiskeluympäristöön ja sen turvaamiseksi koulutusyhtymässä on laadittu yhteinen suunnitelma opiskelijoiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä. Koulutuksen järjestäjän tehtäviin kuuluu myös valvoa suunnitelman noudattamista ja toteutumista. Järjestyssääntöjen avulla niin ikään luodaan puitteet oppilaitoskohtaisesti sisäisen järjestyksen, opiskelun esteettömän sujumisen sekä oppilaitosyhteisön turvallisuuden ja viihtyisyyden sujumiselle.

3. KEINOJA TASA-ARVON JA YHDENVERTAISUUDEN TOTEUTTAMISEEN

Keski-Pohjanmaan ammattiopisto edistää tavoitteellisesti yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa miesten ja naisten välillä antamassaan koulutuksessa sekä huolehtii siitä, että kaikilla on samat mahdollisuudet koulutukseen ja ammatilliseen kehitykseen. Opiskelijälähtöisessä toimintakulttuurissa huomioidaan opiskelijoiden erilaiset tarpeet ja kyvyt. Yhdenvertaisuuden saavuttamisen kannalta tärkeintä on avoin, salliva ilmapiiri ja taito puuttua epäoikeudenmukaisiin tilanteisiin. Yhdenvertaisuudessa on kyse jokaisen kunnioituksesta itseään ja muita kohtaan sekä sitoutumisesta demokraattisen, moniarvoisen ja yhdenvertaisen oppilaitosyhteisön sekä yhteiskunnan rakentamiseen.

Koulutustarjonnan suunnittelussa

Tavoitteenamme ovat alueellinen tasapuolisuus ja koulutustarjonnan monipuolisuus. Alueellisella tasapuolisuudella tarkoitetaan sitä, että ammatillisia toisen asteen opintoja on tarjolla monipuolisesti Keski-Pohjanmaan alueella toimipaikoissamme.

Koulutustarjonnan monipuolisuus pitää sisällään laajan koulutustarjonnan; tarjontaa naisille ja miehille, nuorille ja aikuisille, maahanmuuttajille ja eri kieli- ja kulttuuriryhmille sekä eri tavoin erityistä tukea tarvitseville. Koulutustarjontaa suunnitellaan yhteistyössä alueen kuntien ja työelämän kanssa.

Yhteistyö perusopetuksen kanssa

Erityisesti huomiota kiinnitetään perusopetuksen ja ammatillisen koulutuksen opinto-ohjauksen yhteistyöhön ja opiskelijan joustavaan siirtymiseen ammatillisiin opintoihin. Koulutuksista tiedottamisessa roolimallit on tiedostettava ja pyrittävä kaikessa toiminnassa mahdollisimman sukupuolineutraaliin esittelyyn. Koulutusmarkkinoinnissa esitteisiin, lehti-ilmoitusten ulkoasuun ja www-sivuihin kiinnitetään erityistä huomiota, esim. kuvien valinnassa huomioidaan molemmat sukupuolet. Erityisesti aloilla, joilla on vahvat perinteiset roolimallit, kuvien käytössä suositaan epätyypillistä sukupuolta. Tutustumiskäynneillä oppilaitoksessa sekä jatko-opintoinfotilaisuuksissa peruskouluissa tasa-arvoon kiinnitetään huomioita.

Koulutusaloja esiteltäessä pyritään alalle soveltuvuudesta puhuttaessa aina mainitsemaan myös alalle epätyypillisen sukupuolen mahdollisuudet opiskella ja työllistyä. Tasavertainen tutustumismahdollisuus pyritään järjestämään kaikille peruskoululaisille kaikkiin jatko-

opintomahdollisuuksiin, lisäksi erityistä tukea tarvitseville opiskelijoille järjestetään lisäksi omia tutustumistilaisuuksia ja heidän huoltajilleen ylimääräisiä vanhempainiltoja.

Yhteistyössä peruskoulun opinto-ohjauksen kanssa varmistetaan, että joko 8- tai 9-luokalla kaikki opiskelijat tutustuvat koulutustarjontaan. 9-luokalla suositaan tutustumiskäyntejä oppilasta kiinnostavalle alalle. Sora-säädökset ja erilaisen oppijan realistiset mahdollisuudet selviytyä ammatillisessa koulutuksessa (esim. oppimisvaikeudet, kielelliset valmiudet, fyysiset rajoitteet) tuodaan esille. Erityistä tukea tarvitseville suunnatut koulutusmahdollisuudet ja tukitoimet esitellään tasavertaisina vaihtoehtoina.

Hakeutuminen koulutukseen

Yhteishaku toteutetaan Opinpolku.fi -palvelussa, jolloin opiskelijavalinta toteutuu tasa-arvoisesti ja oikeudenmukaisesti. Koulutuksen järjestäjä voi ottaa harkintaan perustuvassa opiskelijavalinnassa erityisen syyn perusteella enintään 30 % kuhunkin hakukohteeseen otettavista opiskelijoista. Tällaisia erityisiä syitä ovat oppimisvaikeudet, sosiaaliset syyt sekä koulutodistusten puuttuminen tai todistusten vertailuvaikeudet. Hakijan koulutustarve ja edellytykset suoriutua opinnoista tulee arvioida ja ottaa huomioon, kun valintapistemääristä poiketaan. (Opetus- ja kulttuuriministeriön asetus 4/2013, 23 §). Harkintaan perustuvan valinnan tavoitteena on parantaa opiskelijan mahdollisuutta päästä opiskelemaan hänelle parhaiten sopivalle koulutusalueelle, huomioiden hänen erityisyytensä. Tavoitteena on, että harkinnan varaisen haun valintaperusteet ja niiden käsittelystä sopiminen sekä tiedottaminen ja ohjeistaminen on yhdenmukaista koulutusalueelta huolimatta.

Vuorovaikutus

Yksittäisen oppijan ja ryhmän kohtaamisessa sekä muun työyhteisön toiminnassa oikeudenmukaisuuden toteutuminen on tärkeää. Oikeudenmukaisuuteen kuuluu erityisesti tasa-arvo, syrjinnän ja suosimisen välttäminen, kuulluksi tuleminen ja oikeus selvittää ristiriidat. Opettajien eettisten periaatteiden lähtökohtana on humanistinen ihmiskäsitys ja ihmisen kunnioittaminen. Ihmisarvoa tulee kunnioittaa riippumatta esimerkiksi ihmisen sukupuolesta, iästä, uskonnosta, alkuperästä, mielipiteestä tai kyvyistä. Vuorovaikutustilanteissa kiinnitämme huomiota opiskelijoiden tasa-arvoiseen kohteluun. Vaikutamme myös henkilökunnan asenteisiin, jotta heillä ei esiinny syrjiviä asenteita, tapoja tai käytäntöjä. Lähtökohtana on, että kaikkia opiskelijoita kohdellaan kunnioittavasti, yhdenvertaisesti ja tasavertaisesti.

Oppimisympäristö, opetusmenetelmät, oppimateriaalit

Oppimisympäristöjä on pyritty kehittämään sellaisiksi, että ne soveltuvat sekä naisille että miehille. Huomiota tulee kiinnittää myös oppimateriaaleihin ja opetusmenetelmiin, jota niiden avulla ei syrjitä opiskelijoita, joilla on puutteellinen kielitaito tai muuta erityisen tuen tarvetta.

Tasa-arvoiset mahdollisuudet opiskella

Toisen asteen koulutuksen tehtävänä on **koko ikäluokan kouluttaminen**. Opiskelupaikka ammatillisessa koulutuksessa tai lukiossa on jokaisen nuoren oikeus huolimatta hänen mahdollisista oppimiseen liittyvistä vaikeuksistaan. Hakijan terveydentilaan tai

toimintakykyyn liittyvä seikka ei saa olla esteenä opiskelijaksi ottamiselle. Opiskelijaksi ei kuitenkaan voida ottaa sitä, joka ei ole terveydentilaltaan tai toimintakyvyltään kykenevä koulutukseen liittyviin käytännön tehtäviin oppilaitoksessa, työpaikalla tai muussa oppimisympäristössä, jos 81 §:ssä tarkoitettuihin tutkintoihin tai osaamisaloihin liittyvät turvallisuusvaatimukset sitä edellyttävät ja jos estettä ei voida kohtuullisin toimin poistaa.

Ammatillisen koulutuksen tavoitteena on yksittäisen opiskelijan kannalta alan ammatillisten perustaitojen saavuttaminen ja niiden avulla työllistyminen, jatko-opintokelpoisuuden takaaminen ja hyvän elämän edellytysten luominen. Tavoitteiden saavuttamiseksi osa opiskelijoista tarvitsee opinnoissaan erityistä tukea.

Opinto-ohjaus

Jokaisella opiskelijalla on oikeus saada opinto-ohjausta opintojen aikana. Opinto-ohjaus on sekä yksilö- että ryhmäkohtaista, ja kohtaamisissa pyritään lähtemään opiskelijan vahvuuksista ja voimavaroista.

Opinto-ohjauksen tarkoitus on vahvistaa opiskelijan osallisuutta, aktiivisuutta ja vastuullisuutta opintoihin ja kohti työelämää tai jatko-opintoja. Opinto- ja uraohjaus toteutetaan tavalla, joka edistää opiskelijan luottamusta tasavertaisiin mahdollisuuksiin koulutuksissa ja työelämässä. Opinto-ohjausta kehitetään oppilaitoksessa ammatillisen koulutusten muutosten myötä asiakaslähtöisemmäksi, monimuotoisuutta unohtamatta.

Eriytyinen tuki

Ammatillisessa koulutuksessa erityisellä tuella tarkoitetaan opiskelijan yksilöllisiin tarpeisiin, tavoitteisiin ja valmiuksiin perustuvaa suunnitelmallista pedagogista tukea sekä erityisiä opetus- ja opiskelujärjestelyjä. Eriytyisen tuen järjestelyt ovat yksilöllisiä ja ne suunnitellaan opiskelijan tarpeista lähtien kirjaten erityisen tuen suunnitelmaan. Opiskelijalla on oikeus erityiseen tukeen niin ammatillisissa perustutkinnoissa, ammattitutkinnoissa kuin erikoisammattitutkinnoissa sekä valmentavassa koulutuksessa.

Opiskelijalla on oikeus erityiseen tukeen, jos hän oppimisvaikeuksien, vamman, sairauden tai muun syyn vuoksi tarvitsee pitkäaikaista tai säännöllistä tukea saavuttaakseen tutkinnon tai koulutuksen perusteiden mukaiset ammattitaitovaatimukset tai osaamistavoitteet. Oppimisen tukemisessa hyödynnetään moniammatillista yhteistyötä ja kokonaiskuntoutuksellista otetta. Kokonaiskuntoutuksellisella otteella tarkoitetaan opiskelijan fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen hyvinvoinnin tukemista opintojen aikana. Uusille opiskelijoille tehdään digilukiseula ja matematiikan lähtötasokartoitus, joilla pyritään näkemään varhaisessa vaiheessa tuen tarpeet ja voidaan suunnitella yksilöllinen opiskelupolku.

Hyödynnämme tarvittaessa erityisopettajan antamaa yksilöllistä opetusta ja pajaopetusta esim. Hope-oppimisympäristössä. Myös Opiskeluvaikeuksia tukevat opinnot ovat mahdollisia, jotta opiskelu etenisi paremmin ja samalla voidaan ehkäistä turhautumista sekä keskeyttämisä.

Opiskeluhoolto

Opiskeluhoollon järjestäminen perustuu pääasiallisesti oppilas- ja opiskelijahuoltolakiin sekä ammatillisesta koulutuksesta, sosiaali- ja terveydenhuoltoon ja nuorisotyötä koskevaan lainsäädäntöön.

Oppilas- ja opiskeluhuoltolain tarkoituksena on edistää opiskelijoiden oppimista, terveyttä ja hyvinvointia sekä osallisuutta ja ehkäistä ongelmien syntymistä; edistää oppilaitosyhteisön ja opiskeluympäristön hyvinvointia, terveellisyttä ja turvallisuutta, esteettömyyttä, yhteisöllistä toimintaa sekä kodin ja oppilaitoksen välistä yhteistyötä; turvata varhainen tuki sitä tarvitseville, turvata opiskelijoiden tarvitsemien opiskeluhuoltopalvelujen yhdenvertainen saatavuus ja laatu; vahvistaa opiskeluhuollon toteuttamista ja johtamista toiminnallisena kokonaisuutena ja monialaisena yhteistyönä.

Tasa-arvoinen ja yhdenvertainen opiskelu- ja työyhteisö luo hyvää ilmapiiriä, millä on yhteys oppimis- ja työkykyyn ja ihmisen yleiseen hyvinvointiin. Tämän kaltainen opiskeluhuoltotyö kuuluu oppilaitoksessa kaikille ja se välittyy niin opiskelijoiden keskinäisistä kuin henkilökunnan ja opiskelijoiden välisistä suhteista ja toistensa kohtaamisista. Opiskelijahuollon tehtävänä on edistää oppilaitoksen yhteisöllisyyttä ja opiskelijoiden osallisuuden muotoja. Työtä tehdään yhteistyössä koko henkilökunnan ja opiskelijoiden kanssa. Koulutusyhtymän opiskelijahuoltoon kuuluvat myös toimipaikkakohtaisesti terveydenhoitajan, lääkärin, kuraattorin, psykologi ja asuntolahenkilöstö. Opiskelijahuollon toimin pyritään yhdenvertaistamaan mahdollisuuksia ammattiin opiskelussa tukemalla opiskelijaa henkilökohtaisessa avun tarpeessa opiskelukykyyn, perhe-elämään, terveyteen, tunne-elämään, käyttäytymiseen jne. liittyvissä asioissa sekä ehkäisemällä ja poistamalla opiskeluympäristössä ilmeneviä eriarvoisuutta aiheuttavia olosuhteita ja tilanteita. Opiskelijahuollon tasa-arvoinen ja yhdenvertainen työskentely tulee esiin yhtäläisinä ja tasavertaisina opiskelijahuollon palvelujen tarjoamisena niin miehille kuin naisille ja erilaisille vähemmistöryhmille ja erilaisille oppijoille. Palvelujen tiedottamisessa huomioidaan, että kaikilla opiskelijoilla on samanlaiset mahdollisuudet saada tietoa olemassa olevista palveluista ja saada niitä.

Moniammatillisella yhteistyöllä, jota opiskelijahuoltoryhmät toimipaikoittain koordinoivat, varmistetaan palvelujen saatavuus niin, ettei kukaan apua tarvitseva jäisi niitä vaille. Palvelumuodoissa huomioidaan yksilölliset tarpeet ja opiskelijoille pyritään tarvittaessa hankkimaan apua myös oppilaitoksen ulkopuolisilta tahoilta. Palvelujen antamisen keskeisiin periaatteisiin kuuluu opiskelijan kokonaisvaltainen kohtaaminen. Hänen lisäksi huomioidaan tarvittaessa myös muu perhe, ympäröivä yhteisö sekä opiskelijan henkilökohtaiset vahvuudet. Kaikissa työmuodoissa otetaan huomioon opiskelijan tarve tulla kuulluksi omissa asioissaan. Hänelle annetaan tietoa erilaisista valintamahdollisuuksista sekä valintojensa seurauksista. Opiskelijan itsemääräämisoikeutta tuetaan vastuuseen kasvamisen näkökulmasta niin, että hän huomaa voivansa itse vaikuttaa elämäänsä koskeviin päätöksiin ja toimiin.

Opiskelijahuolto edistää tasa-arvoisuutta ja yhdenvertaisuutta koko oppilaitosyhteisöissä tuomalla esiin erilaisten oppijoiden, eri kulttuureista olevien opiskelijoiden tai muiden erityisryhmien tarpeita, lisäämällä tietoa siitä, miten ko. opiskelijat tulevat tarpeineen huomioiduksi ja toimimalla aloitteellisesti moniarvoisen yhteisön kehittämiseksi. Näitä asioita ovat yhtäläisesti niin hiljaisen, vetäytyvän opiskelijan avun tarpeen havaitseminen kuin äänekkäästi ja vilkkaasti käyttäytyvän opiskelijan avun piiriin ohjaaminen tai maahanmuuttajaopiskelijoiden kulttuurin / uskonnon mukaisten juhlapäivien vieton, pukeutumisen tärkeyden tai ruokavalioiden erityispiirteiden huomioiminen valtakulttuurista poiketen. Nämä asiat saattavat näkyä niin ammattialakohtaisissa opiskeluissa kuin esimerkiksi

liikunnassa, ruokailussa, opiskelijoiden jokapäiväisessä toistensa kohtaamisissa oppilaitoksen arjessa.

Arviointi ja osaamisena arvioinnin mukauttaminen

Osaamisen arvioinnin mukauttaminen ja ammattitaitovaatimuksista tai osaamistavoitteista poikkeaminen

Ammatillisen perustutkinnon tutkinnon perusteissa (ePerusteet) on määritelty tutkintokohtaisesti mahdollisuudet mukauttaa osaamisen arviointia sekä poiketa ammattitaitovaatimuksista tai osaamistavoitteista. Opiskelijan arviointia voidaan mukauttaa, jos opiskelijalle on tehty päätös erityisen tuesta. Opiskelijalle laaditaan henkilökohtaiset ammattitaitovaatimusten mukaiset arviointikriteerit (M1-M5) Ammatti- ja erikoisammattitutkinnoissa ei voida mukauttaa arviointia tai poiketa ammattitaitovaatimuksista.

Ammattitaitovaatimuksista voidaan poiketa niin että, opiskelija osoittaa jotakin tutkinnon perusteiden edellyttämää osaamista vain siltä osin kuin se on välttämätöntä, kun tutkinnon perusteiden mukaiset ammattitaitovaatimukset ovat olosuhteet tai aiemmin hankittu osaaminen huomioiden joiltakin osin opiskelijalle kohtuuttomia tai poikkeaminen on perusteltua opiskelijan vammaan tai terveydentilaan liittyvistä syistä. Jos osaamistavoitteista on poikettu, yhteisten tutkinnon osan osalta tulee tutkinnon osaan sisällyttää osaamistavoitteita sen laajuutta vastaavasti muilta samaan tutkinnon osaan kuuluvilta osa-alueilta. Ammattitaitovaatimuksista tai osaamistavoitteista poikkeaminen ei edellytä erityisen tuen päätöstä.

Opiskelijakunta- ja tutortoiminta

Opiskelijakuntatoiminta on lakisääteistä lukioissa ja ammatillisissa oppilaitoksissa. Opiskelijakuntatoiminnan tehtävänä on edistää opiskelijoiden yhteistoimintaa, opiskelua ja saada opiskelijoiden ääni kuuluviin. Opiskelijakuntien kokoonpanossa otetaan huomioon, että tasa-arvo toteutuu sekä sukupuolten että eri koulutusalojen osalta. Keski-Pohjanmaan ammattiopistossa on toimipaikkakohtaiset opiskelijakunnat ja yhteinen opiskelijakunnan hallitus. Yhteinen opiskelijakunta-opas on tehty koulutusyhtymään, jotta yhdenmukainen toiminta toteutuisi kaikissa opiskelijakunnissa. Tavoitteena on varmistaa opiskelijoille mahdollisuus vaikuttaa koulutuksen järjestäjän toimintaan ja sen kehittämiseen sekä opiskelijoita koskevien ja opiskelijoiden asemaan vaikuttavien päätösten tekemiseen. Opiskelijakunnan tehtävänä on edistää opiskelijoiden yhteistoimintaa, vaikutusmahdollisuuksia ja osallistumista sekä kehittää opiskelijoiden ja koulutuksen järjestäjän välistä yhteistyötä. Opiskelijakuntatoiminnan lisäksi myös muulla tavoin varmistaa opiskelijoiden mahdollisuudet osallistua ja vaikuttaa asioissa. Koulutuksen järjestäjänä tiedotamme opiskelijoille käytettävissä olevista osallistumis- ja vaikuttamistavoista.

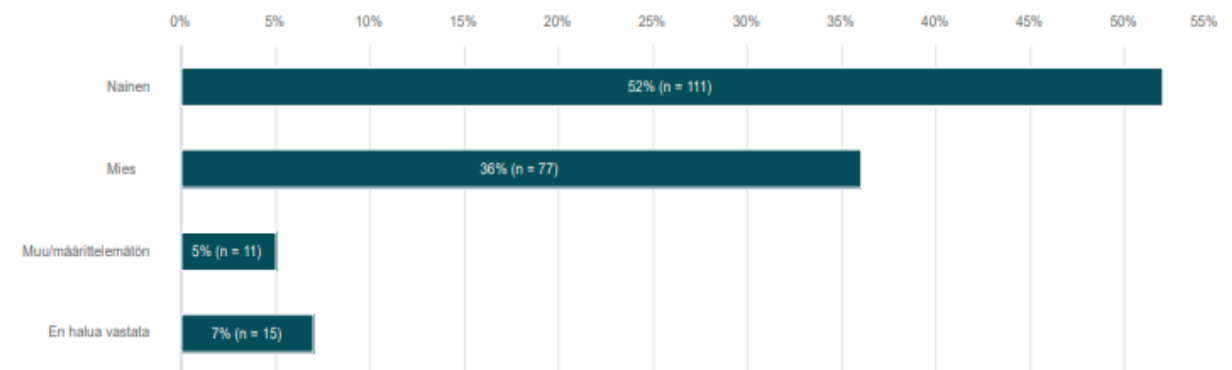
Tutoreiden valinnassa huomioidaan kaikki koulutusalat ja heidän toiminnassaan yhtenäiset toimintatavat ja ohjeet. Koulutusyhtymässä on tehty tutoropas, joka on käytössä. Tutor-toimintaan pyritään saamaan mukaan epätyypillisen sukupuolen edustajia ja heitä pyritään saamaan mahdollisimman paljon mukaan tilaisuuksiin, joissa esitellään koulutusaloja.

4. TILANNEKARTOITUS

Keski-Pohjanmaan koulutusyhtymässä on tehty kyselyt tasa-arvosta ja yhdenvertaisuudesta vuosina 2015, 2019 ja 2021. Vastaajia on ollut 402, 100 ja 214.

17. Olen

Vastaajien määrä: 214

	n	Prosentti
Nainen	111	51,9%
Mies	77	36,0%
Muu/määrittelemätön	11	5,1%
En halua vastata	15	7,0%

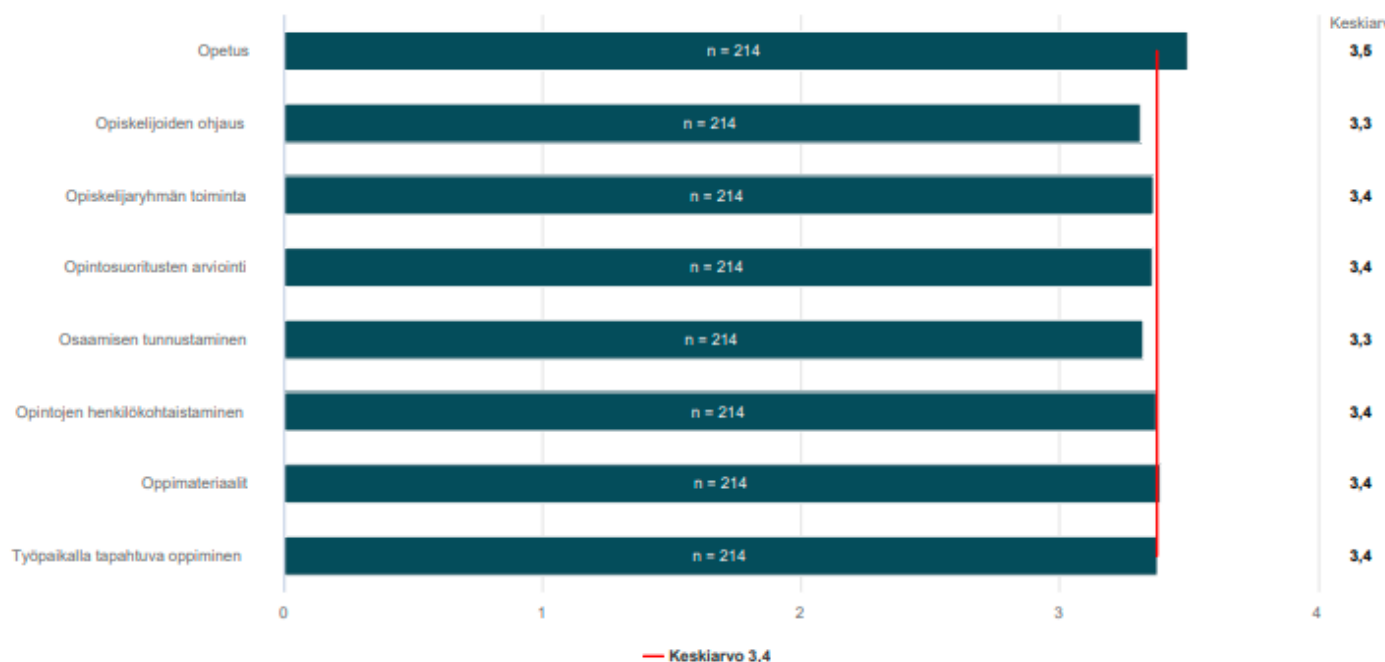
Vastaajista 111 oli naisia, 77 miehiä, muu määrittelemätön sukupuoli 11 ja ei 15 ei halunnut vastata.

Kysely on tehty toisen ja kolmannen vuosikurssin opiskelijoille.

Vastausmäärä ei ole hyvä, mutta luvut kertovat kuitenkin vastaajien näkökulmasta, joten tarkastelemme niitä vastauksia tarkemmin.

1. Kuinka hyvin tai huonosti sukupuolten tasa-arvo on kokemuksesi mukaan toteutunut seuraavien asioiden suhteen?

Vastaajien määrä: 214

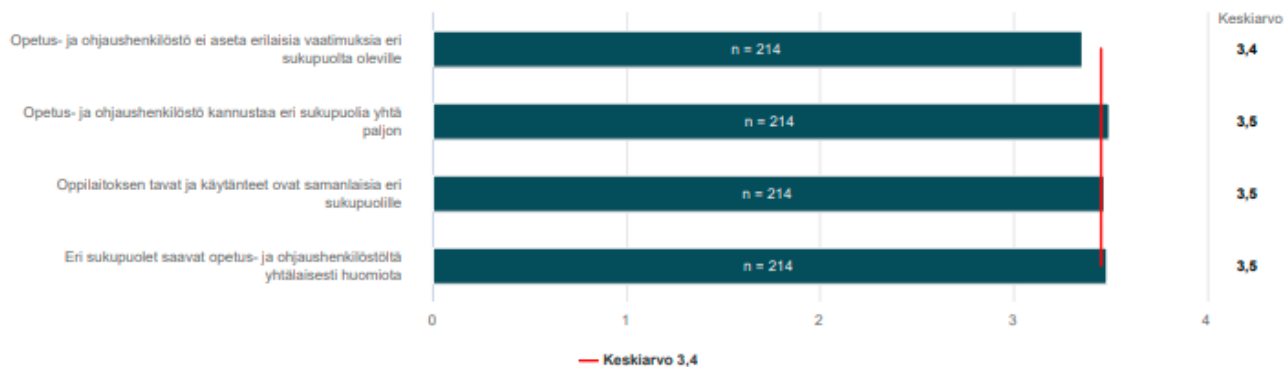
	Erittäin hyvin	Melko hyvin	Melko huonosti	Erittäin huonosti	Keskisarvo	Mediaani
Opetus	56,5%	38,3%	3,3%	1,9%	3,5	4,0
Opiskelijoiden ohjaus	45,3%	42,5%	10,3%	1,9%	3,3	3,0
Opiskelijaryhmän toiminta	44,9%	47,7%	6,5%	0,9%	3,4	3,0
Opintosuoritusten arviointi	47,7%	42,5%	7,9%	1,9%	3,4	3,0
Osaamisen tunnustaminen	43,4%	47,2%	7,5%	1,9%	3,3	3,0
Opintojen henkilökohtaistaminen	49,5%	40,2%	8,4%	1,9%	3,4	3,0
Oppimateriaalit	47,7%	44,9%	6,5%	0,9%	3,4	3,0
Työpaikalla tapahtuva oppiminen	49,1%	42,1%	6,5%	2,3%	3,4	3,0

Sukupuolten tasa-arvo toteutuu parhaiten opetuksen osalta ja heikoiten osaamisen tunnustamisen ja opiskelijoiden ohjaamisen osalta, vaikkakin kaikki luvut ovat suhteellisen hyviä.

Pääsääntöisesti vastaukset ovat myönteisiä. Opintojen henkilökohtaistamisessa, opintojen ohjauksessa, opintosuoritusten arvioinnissa ja osaamisen tunnustamisen osalta sukupuolten tasa-arvoisen kohtelun näkökulmasta on hieman parannettavaa. Prosentit ovat kuitenkin hyvin pieniä ja kaikkien toimipaikkojen osalta koottu yhteen niin ei voida nähdä onko alakohtaisia eroja.

2. Seuraavassa esitetään joitakin väittämiä, jotka koskevat oppilaitoksen opettajien suhtautumista opiskelijoihin, Oletko väittämien kanssa samaa vai eri mieltä?

Vastaajien määrä: 214

	Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Täysin eri mieltä	Keskisarvo	Mediaani
Opetus- ja ohjaushenkilöstö ei aseta erilaisia vaatimuksia eri sukupuolta oleville	56,1%	28,5%	10,3%	5,1%	3,4	4,0
Opetus- ja ohjaushenkilöstö kannustaa eri sukupuolia yhtä paljon	63,1%	26,6%	7,0%	3,3%	3,5	4,0
Oppilaitoksen tavat ja käytännöt ovat samanlaisia eri sukupuolille	61,7%	26,2%	9,3%	2,8%	3,5	4,0
Eri sukupuolet saavat opetus- ja ohjaushenkilöstöltä yhtäläisesti huomiota	63,1%	24,8%	9,3%	2,8%	3,5	4,0

Opettajien suhtautumisen eri sukupuoliin koetaan pääsääntöisesti tasa-arvoiseksi. Vastaajista kuitenkin noin 15 %:ia kokee epätasa-arvoista suhtautumista asetettuihin vaatimuksiin, ja noin 10 %:ia kokee epätasa-arvoista suhtautumista kannustukseen, tapoihin ja käytäntöihin sekä huomion saamiseen.

3. Oletko mielestäsi kokenut epätasa-arvoa?

Vain hyvin pieni osa opiskelijoista on kokenut epätasa-arvoa jonkin verran ohjauksessa ja opintosuoritusten arvioinnissa.

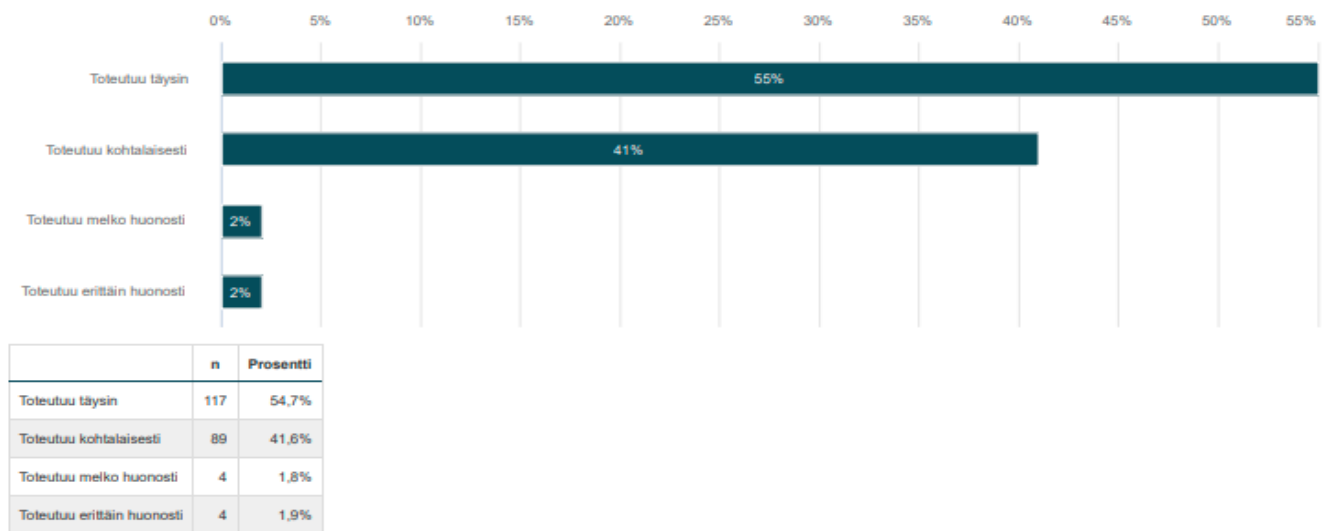
4. Jos vastasit edelliseen kysymykseen jossain muussa, niin kerro missä?

Vastaukset koskivat pukeutumista, naisilla voi olla päähine tunnilla miehillä ei. Ruokaluun myöhemmin tuleville tarjottava valikoima on suppeampi kuin aiemmin ruokailevilla ja ympäristö on likainen ensimmäisten ruokailijoiden jäljiltä. Ammattilukion opintojen suunnittelua moitittiin. Miehillä odotetaan paljon vähemmän ja naisilta taas enemmän liittyen koulutehtäviin, toisaalta on kyseenalaistettu pärjääkö nainen miesvaltaisella alalla. Maahanmuuttaja opiskelija oli kokenut negatiivista asennetta opettajien taholta. Työtehtävissä ja arvosanojen annossa koettiin epätasa-arvoa ja epäasiallista kohtelua muutamien vastausten perusteella. Asuntolassa asuvat opiskelijat olivat myös kokeneet epätasa-arvoista kohtelua suhteessa ei asuntolassa asuviin. Koettiin, että toiset saavat vaihtaa työssäoppimispaikkoja

toiset eivät ja työharjoittelun ohjaamisessa. Myös opiskelijoiden keskeisissä tilanteissa on epätasa-arvon tunnetta.

Toteutuuko tasa-arvo oppilaitoksessa eri sukupuolia koskevassa toiminnassa?

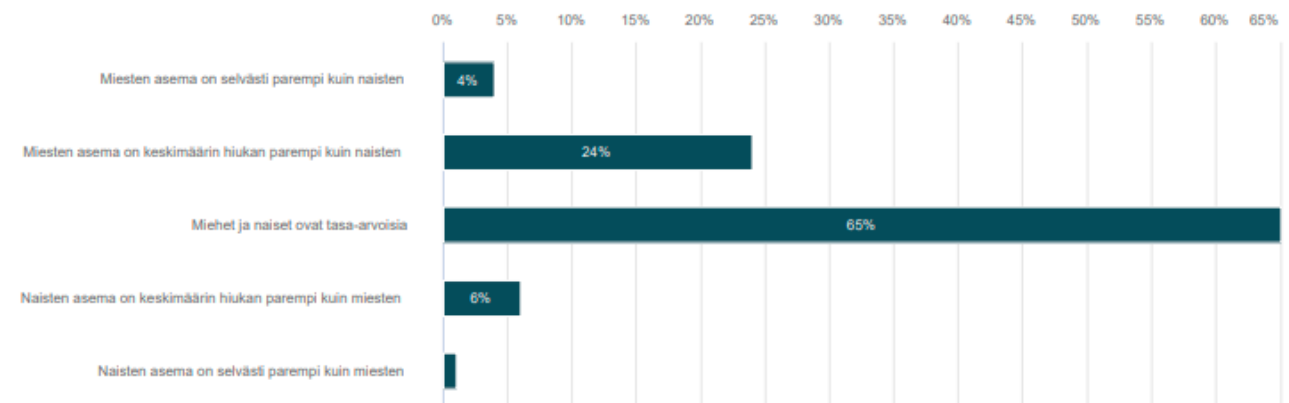
Vastaajien määrä: 214

Opiskelijat kokevat pääsääntöisesti tasa-arvoa oppilaitoksen eri sukupuolia koskevassa toiminnassa.

6.Jos arvioidaan yleisesti naisten ja miesten asemaa oppilaitoksessa, mitkä seuraavista väittämistä vastaa parhaiten omaa näkemystäsi?

Vastaajien määrä: 214

	n	Prosentti
Miesten asema on selvästi parempi kuin naisten	8	3,7%
Miesten asema on keskimäärin hiukan parempi kuin naisten	52	24,3%
Miehet ja naiset ovat tasa-arvoisia	139	65,0%
Naisten asema on keskimäärin hiukan parempi kuin miesten	13	6,1%
Naisten asema on selvästi parempi kuin miesten	2	0,9%

Suurin osa opiskelijoista 65 %:ia kokee, että miehet ja naiset ovat tasa-arvoisia. Opiskelijoista 24,3 %:ia kuitenkin kokee, että miesten asema on hiukan parempi kuin naisten.

7. Jos sukupuolten tasa-arvo on kokemuksesi mukaan toteutunut oppilaitoksessa hyvin, millä tavoin se ilmenee?

Opiskelijat otetaan huomioon opetuksessa samalla tavalla ja he saavat samat työtehtävät ja tukea tarvittaessa. Hyvä yhteishenki ja info toimii. Opiskelijoita kohdellaan mieluummin yksilöinä kuin sukupuolen edustajina. Jokainen on hyväksytty ja huomioitu omana itsenään. Kaikki kohtelevat toisiaan kuin perheenjäseniä. Kaikilla on rentoa. Kaikkia kohdellaan samoin tavoin.

Toisaalta tasa-arvo vaihtelee eri alojen välillä. Oletus on, että aloilla, jotka ovat enemmän mies- tai naisvaltaisia, voi tasa-arvon tilanne olla erilainen. Kyseisillä aloilla epätasa-arvo ilmenee mm. opettajien opiskelijoihin kohdistuvalla ennakkoluuloisella käytöksellä tai ylipäätään syrjimisellä sukupuolen takia. Opiskelumahdollisuudet ovat avoimet kaikille, ja eri sukupuolien edustajia myös päässyt opiskelemaan eri aloille. Kaikille annetaan tukea erilaisissa opintokokonaisuuksissa, jos sitä tarvitsee. Ihmisiä ei arvostella tai kiusata ihonvärin takia. Kiusaamista ei ole ollut.

8. Jos sukupuolten tasa-arvo on kokemuksesi mukaan toteutunut huonosti, millä tavoin se ilmenee?

Pukuhuonejärjestelyissä on puutteita tietyillä aloilla. Unisex vessoja ei ole paikissa oppimisympäristöissä.

Oppilaitoksen miesoletettuja kohdellaan eri tavoin, he pääsevät asioista helpommalla ja heidän huonoa käytöstään ei oteta huomioon. Eri alat ovat enempi mies- tai naispainotteisia, jonka takia esim. miespainotteisella alalla naisia vähätellään osaamisesta tai heille tarjotaan ns. kevyempiä työtehtäviä. Jotkut miehet antavat ymmärtää, ettei naiset osaa tehdä mitään. Moni projekti annetaan miespuoliselle opiskelijalle. Ja jos naisopiskelija saa projektin niin opettaja tekee todennäköisesti projektin itse ja kyseenalaistaa kaiken mitä naisopiskelija tekee.

Kohtelu riippuu sukupuolesta ja sukupuoli identiteetistä. Sukupuoli-identiteetteja ei arvosteta, erityistarpeita ei oteta huomioon. Odotukset menestyksestä, pukeutumisesta ja käyttäytymisestä määräytyvät opiskelijan sukupuolen mukaan. Sukupuolivähemmistöön kuuluva ihminen kärsii enemmän työttelystä taikka pojittelusta mies tai naispainotteisilla aloilla.

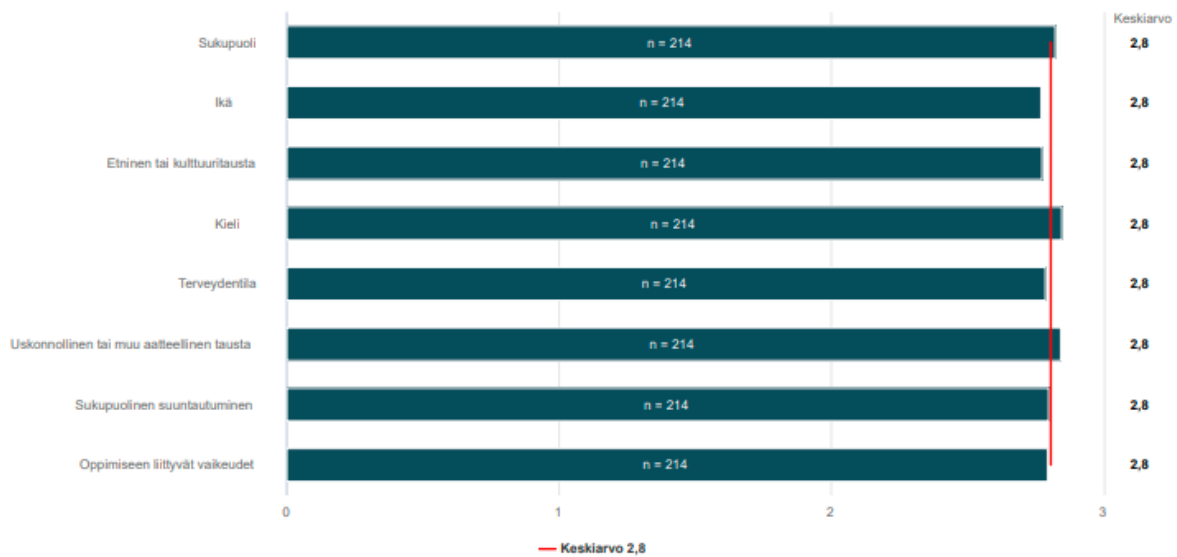
Se on toteutunut hyvin, koska sitä ei havaitse

Ilmapiiri huonontuu huomattavasti ja jollekin saattaa tulla syrjitty olo.

Arvioinneissa pojat pääsevät helpommalla. Naisten tehtävät saattavat olla vähän erilaisia ja helpotettuja koska ajatellaan että ei naiset jaksaa tehdä työtehtävää samalla lailla kuin mies.

9. Oletko mielestäsi kokenut tai havainnut syrjintää seuraavien asioiden vuoksi?

Vastaajien määrä: 214

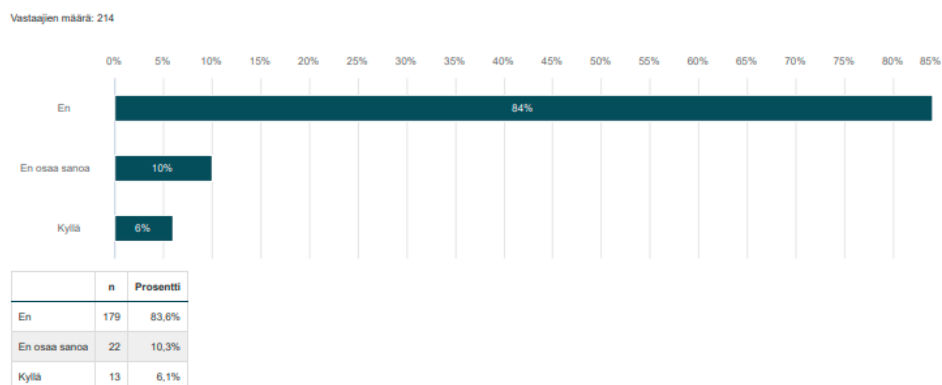
	En ole kokenut enkä havainnut syrjintää	Olen havainnut syrjintää	Olen itse kokenut syrjintää	Keskiarvo	Mediaani
Sukupuoli	86,0%	10,3%	3,7%	2,8	3,0
Ikä	80,9%	15,4%	3,7%	2,8	3,0
Etninen tai kulttuuritausta	79,4%	18,7%	1,9%	2,8	3,0
Kieli	86,4%	11,7%	1,9%	2,8	3,0
Terveystila	82,7%	13,1%	4,2%	2,8	3,0
Uskonnollinen tai muu aatteellinen tausta	86,9%	10,3%	2,8%	2,8	3,0
Sukupuolinen suuntautuminen	83,2%	13,5%	3,3%	2,8	3,0
Oppimiseen liittyvät vaikeudet	82,7%	14,0%	3,3%	2,8	3,0

Opiskelijoista lähes 19 %:ia oli havainneet syrjintää etnisen ja kulttuuritausta osalta.

Opiskelijoista 14%:ia oli havainnut syrjintää oppimiseen liittyvien vaikeuksien vuoksi, 13,5 %:ia sukupuolisen suuntautumisen vuoksi, 13,1 %:ia terveydentilan ja 11,7 %:ia kielen ja 10,3 %:ia uskonnollisen tai muun aatteellisen tausta takia sekä 10,3 %:ia sukupuolen perusteella.

Opiskelijoista oli itse kokenut syrjintää 4,2 %:ia terveydentilan vuoksi, 3,7 %:ia sukupuolen ja iän perusteella. Vastaajista 3,3 %:ia oli kokenut syrjintää oppimiseen liittyvien vaikeuksien tai sukupuolisen suuntautumisen vuoksi. Etnisen kulttuuritausta tai kielen takia syrjintää oli kokenut 1,9 %:ia vastaajista.

10. Oletko kokenut oppilaitossa sinua loukkaavaa sukupuolista häirintää tai ahdistelua?

Vastaajista kuusi ilmoitti, että oli kokenut sukupuolista häirintää tai ahdistelua.

Häirintä ja ahdistelu oli ilmennyt seuraavilla tavoilla:

Pojat eivät aina ole osanneet käyttäytyä tyttöjen seurassa on ollut tuijottelua, arvosteltu tyttöjä käsimerkeillä/viittomilla tai kommentoimalla, huutelua, selän takana puhumista ja perättömien huhujen levittämistä. Sukupuoli identiteetistäni en ole uskaltanut olla täysin avoin ja seksuaalinen suuntautuminen on valmiina aiheuttamaan epämiellyttäviä tilanteita.

12. Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden kannalta tärkeimmät kehittämiskohteet oppilaitoksessani ovat mielestäni?

Kehittämiskohteet:

Opetussuunnitelmat, opetuksen toteutus. opetuksessa huomioitaisiin **erityistarpeet**. Tasavertainen opintojen arviointi ikään, sukupuoleen, kokoon ym.

Ei kohdella ihmisiä eri tavalla missään tilanteissa, kuunnellaan jokaista ja kuunnellaan loppuun, sekä kannustetaan kaikkia.

Mielenterveyden huomioon ottaminen.

Sukupuolisensitiivisyys, seksuaalivalistus ja konkreettinen apu, **erityistukea kaipaaville.**

Opiskelijoiden kannustaminen kokeilemaan eri aloja sukupuolesta riippumatta, sukupuolineutraalit vessat, turha sukupuolittaminen puhuessa oppilaille.

Tuoda esille **kulttuurien, etnisyyksien ja sukupuoli-identiteettien monipuolisuus** paremmin esille.

Henkilökunnan sivistäminen ja kouluttaminen tasa-arvoisuuden ja yhdenvertaisuuden kriteereistä (esim. Rasismista tai seksuaalivähemmistöistä).

Tärkeää olisi kehottaa opettajia, ohjaajia ja muuta henkilökuntaa kutsumaan oppilaita pelkästään oppilaiksi viittaamatta sukupuoliin, kuten "tytöt ja pojat" välttääksemme muunsukupuolisten syrjintää.

Sukupuolella merkattujen WC-tilojen vähentäminen (eli unisexvessojen lisääminen.)

Enemmän naisopettajia. Tai itse asiassa ammatillisiin opintoihin. Ja ei kyseenalaisteta naisopiskelijan osaamista enemmän kuin miehen

Puuttua jos oppilas kokee syrjintää ja rasismia.

Lukihäiriöistä kärsivien tukeminen esimerkiksi tehtävien parissa.

Opettajat lopettaisivat asuntolalaisten syrjimisen ja epäilemisen heti.

Eriäinen suhtautuminen nuoriin ja aikuisiin esim.etäpäivissä.

Luopua ajatuksesta, jossa nainen on heikommassa roolissa kuin mies.

Ehdottomasti oppilaiden huonompien terveydentilojen huomioonottaminen ja niiden suhteen kannustaminen

Kaikille samat säännöt. Ja velvollisuudet ja vastuut. emt jokainen on saman arvoinen, muita ei kiusata esim. ulkonäön takia.

Jos joku on poissa sairaiden tai leikkauksen tms. vuoksi pidemmän aikaa niin olisi hyvä välillä infota asioista mitä tapahtuu ja pyytää mukaan jos jotain yhteisiä mukavia juttuja jne.

13. Mitä muuta haluat kertoa (avoimet vastaukset)?

Toivottiin, että opettajat suhtautuisivat asiallisesti ulkomaalaisiin opiskelijoihin.

Pitää puuttua, jos havaitaan huonoa käytöstä.

Toivottiin, että kaikki osaisivat käyttäytyä hyvin ja ketään ei kiusata tai vieroksuta esim. sukupuolen tai seksuaalisuuden takia ja opiskelijat olisivat oppiympäristössä yhtä arvostettuja ja hyvin kohdeltuja. Jotkut opettajat ovat ja osoittavat käytöksellään opiskelijan ei toivotuksi. Niin että koko luokka yleensä huomaa sen.

Kurssit ja kurssisisällöt pitäisi olla valittavana oman mielenkiinnon mukaan.

Oppiminen aikuisena pitäisi erillistää nuorista ja pitäisi olla mahdollisuus yksilöllistä oppimista ja oppiaineet pitäisi muokata niin että tarpeelliset asiat tulevat painopisteeksi ammattia opiskeltaessa. Opinnoissa paljon turhaa sisältöä ja esim. ytot ovat aikuisille turha aikaa vievä taakka. Moni aikuinen jättää uuden ammatin opiskelun tekemättä koska siitä on tehty niin vaikeaa ytot ja valinnan vapaus ja oppimisen turha sisältö tuovat turhautumista esim. jos 40-v äidille opetetaan ruuanlaittoa useita oppitunteja tai pyykinpesua tai oman asunnon perustamistehtäviä on se turhaa sisältöä ja tämän mielellään käyttäisi opiskellen niitä asioita mitä on tullut opiskelemaan. Toisaalta aikuisopiskelijana on todettava, että oppilaitoksessa on hyvä, avoin, auttavainen ja kohtelias ilmapiiri.

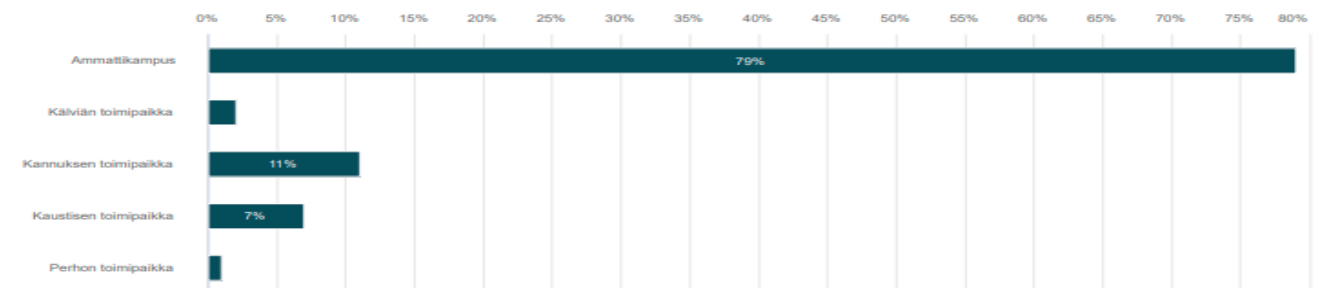
Olen iloinen että yhdenvertaisuus on aiheuttanut pohdintaa, mutta koen muunsukupuolisena yhä jääväni ulkopuolelle. Etenkin opettajilla on todella paljon kehitettävää opiskelijan sukupuolisensitiiviseen lähestymiseen.

Jotkut opettajat suhtautuvat jopa alentavasti ja naureskellen heidän velvollisuuteensa ottaa huomioon kaikki ihmisinä.

Kysymyksiin on vaikea vastata, koska omalla alallani tasa-arvo on suhteellisen hyvässä kunnossa, mutta olen kuullut ja nähnyt että muilla aloilla tasa-arvo ei toteudu niinkään hyvin.

15. Toimipaikkasi

Vastaajien määrä: 214

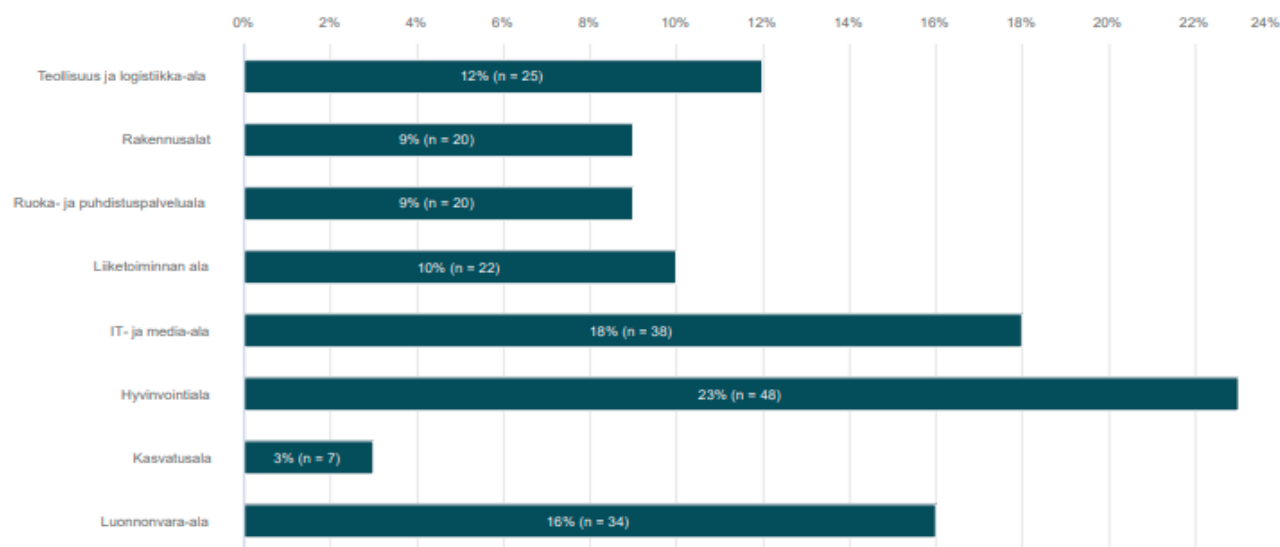

	n	Prosentti
Ammatikampus	168	78,5%
Käviän toimipaikka	5	2,3%
Kannuksen toimipaikka	23	10,8%
Kaustisen toimipaikka	15	7,0%
Perhon toimipaikka	3	1,4%

16. Opiskelemasi ala

16. Opiskelemasi ala

Vastaajien määrä: 214

	n	Prosentti
Teollisuus ja logistiikka-ala	25	11,7%
Rakennusalat	20	9,3%
Ruoka- ja puhdistuspalveluala	20	9,3%
Liiketoiminnan ala	22	10,3%
IT- ja media-ala	38	17,8%
Hyvinvointiala	48	22,4%
Kasvatusala	7	3,3%
Luonnonvara-ala	34	15,9%

Tässä vielä yhteenveto eri alojen vastausmääristä. Toimipaikoittain eniten vastauksia oli ammattikampuksella. Eniten vastauksia oli Hyvinvointi-, It- ja media ja luonnonvara-aloilta.

5.TASA-ARVO- JA YHDENVERTAISUUSUUNNITELMASTA TIEDOTTAMINEN, TOIMENPITEET, PÄIVITYS JA SEURANTA

Toimenpide-ehdotukset:

Toimenpide: Tiedottaminen

-Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmasta tiedotetaan johdolle, opettajille, opiskeluhuollon toimijoille, tutoreille ja oppilaskunnalle.

-Tasa- arvon ja yhdenvertaisuuden teemasta järjestetään koulutuspäivä opettajille ja opiskelijahuoltohenkilöstölle.

Toimenpide: Asenteisiin ja toimintatapoihin vaikuttaminen

- Tuodaan esille kulttuurien, etnisyyksien, oppimisvaikeuksien, mielenterveyden haasteiden ja sukupuoli-identiteettien monipuolisuus paremmin esille. Opettajille ja opiskeluhuollon toimijoille tarjotaan koulutusta Nepsy-aiheesta, erityisen tuen malleista ja erilaisten ihmisten kohtaamisesta.

Toimenpide: Sukupuolten moninaisuuden huomioiminen

- Kehitetään oppimisympäristöä turvallisemmaksi kaikkien sukupuolten kannalta.
- Tarkistetaan, onko sukupuolittuneiden tilojen lisäksi tarjolla muuta (esim. wc:t, pukuhuoneet).
- Varmistetaan riittävä asiantuntemus sukupuolen moninaisuudesta opiskeluhuollossa

Toimenpide. Seuranta:

- Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseksi suunnattuja toimenpiteitä seurataan opiskelijakyselyjen yhteydessä.
- Seuraavaan kyselyyn eritellään kysymykset eri toimipaikkojen osalta ja vastaukset kootaan toimipaikoittain.

KESKEISIÄ TERMEJÄ**Binääri/ei-binääri**

Sukupuoli-identiteetti voi olla binäärinen tai ei-binäärinen. Ei-binäärinen on henkilö, jonka sukupuoli-identiteetti ei sovi kaksinapaiseen nainen–mies -jakoon. Hän voi olla esimerkiksi muunsukupuolinen, sukupuoleton tai intersukupuolinen.

Biseksuaalisuus/panseksuaalisuus

Biseksuaali tuntee seksuaalista ja/tai emotionaalista vetoa sekä omaa että eri sukupuolta olevia kohtaan. Monelle kumppanin sukupuolella ei ole merkitystä. Panseksuaali tuntee seksuaalista tai/ja emotionaalista vetoa sukupuolesta riippumatta.

Cissukupuolisen henkilön

Cissukupuolisen henkilön sukupuoli-identiteetti ja sukupuolen ilmaisu ovat hänelle syntymässä määritellyn sukupuolen ja siihen kulttuurissa yleensä liitettyjen odotusten mukaiset. Cisnainen on määritelty syntymässä naiseksi, cismies mieheksi ja tämä on myös heidän kokemuksensa.

Ennakkoluulot

Kaikilla ihmisillä on jonkinlaisia ennakkoluuloja. Ne ovat käsityksiä, jotka luodaan ihmisistä tai ihmisryhmästä ennen asiaan perehtymistä. Usein ne kohdistuvat kokonaiseen ihmisryhmään ja ovat ristiriidassa todellisuuden kanssa. Ennakkoluulot johtuvat usein tietämättömyydestä ja voivat olla este todelliselle tutustumiselle, kunnioittamiselle ja luottamukselle. Pahimmillaan ennakkoluulot voivat johtaa syrjintään tai rasismiin. Paras toimintatapa torjua ennakkoluuloja on niiden selkeä tunnistaminen ja purkaminen.

Erityisryhmä

Erityisryhmällä tarkoitetaan henkilöitä, joilla on joko kehitys-, aisti- tai fyysinen vamma. He tarvitsevat tukea jokapäiväisessä elämässä, liikkumisessa ja/tai kommunikoinnissa.

Ihmisoikeudet

Ihmisoikeuksilla tarkoitetaan jokaiselle ihmiskunnan jäsenelle yhtäläisesti kuuluvia oikeuksia. Nykyisin ihmisoikeuksilla ymmärretään lähinnä niitä oikeuksia, jotka on turvattu kansainvälisissä ihmisoikeussopimuksissa.

Häirintä

Häirinnällä tarkoitetaan henkilön tai ihmisryhmän arvon ja koskemattomuuden tarkoituksellista ja tosiasiallista loukkaamista siten, että häiritsevällä käyttäytymisellä tai häiritsevillä toimilla luodaan uhkaava,

vihamielinen, halventava, nöyryyttävä tai hyökkäävä ilmapiiri. Sekä tarkoituksellinen häirintä että häiritseviin seurauksiin johtava menettely on kiellettyä.

Oikeudenmukaisuus

Oikeudenmukaisuus toteutuu yksilön ja yhteisöjen kunnioittamisella, avoimella ja vastuullisella toiminnalla ja yhteistyöllä. Tasa-arvoa toteutetaan yksilöiden, eri ihmisryhmien ja aatesuuntien molemminpuolisella kunnioittamisella ja huomioonottamisella niin periaatteiden kuin käytännönkin tasolla. Positiivinen syrjintä eli positiivinen erityiskohtelu on toimintatapa, jossa henkilöä tai ryhmää tuetaan erityistoimin, jos hän on ilman niitä vaarassa jäädä eriarvoiseen asemaan

Segregaatio

Segregaatio tarkoittaa naisten ja miesten sijoittumista ja keskittymistä yhteiskunnassa erilaisiin ja eritasoisiin toimiin, ammatteihin tai koulutusaloille.

Seksuaalinen häirintä

Seksuaalisella häirinnällä tarkoitetaan sanallista, sanatonta tai fyysistä, luonteeltaan seksuaalista ei-toivottua käytöstä, jolla tarkoituksellisesti tai tosiasiallisesti loukataan henkilön henkistä tai fyysistä koskemattomuutta erityisesti luomalla uhkaava, vihamielinen, halventava, nöyryyttävä tai ahdistava ilmapiiri.

Sukupuoleen perustuva häirintä

Sukupuoleen perustuvalla häirinnällä tarkoitetaan henkilön sukupuoleen, sukupuoli-identiteettiin ja sukupuolen ilmaisuun liittyvää ei-toivottua käytöstä, joka ei ole luonteeltaan seksuaalista ja jolla tarkoituksellisesti tai tosiasiallisesti loukataan tämän henkistä tai fyysistä

koskemattomuutta ja jolla luodaan uhkaava, vihamielinen, halventava, nöyryyttävä tai ahdistava ilmapiiri.

Sukupuolen ilmaisu

Sukupuolen ilmaisulla tarkoitetaan sukupuolen tuomista esiin pukeutumisella, käytöksellä tai muulla vastaavalla tavalla. Sukupuolen ilmaisu voi olla pukeutumista naiselle tai miehelle tyypillisinä pidettyihin vaatteisiin. Sukupuolen ilmaisuun perustuvaa syrjintää tulee ennaltaehkäistä tavoitteellisesti ja suunnitelmallisesti.

Sukupuoli (engl. gender)

Sukupuoli viittaa miesten ja naisten välisiin sosiaalisiin eroihin (ei biologisiin eroihin, engl. sex), jotka ovat opittuja, mutta jotka muuttuvat ajan myötä ja vaihtelevat kulttuurien välillä.

Sukupuoli-identiteetti

Sukupuoli-identiteetillä tarkoitetaan henkilön kokemusta omasta sukupuolestaan. Sukupuoli-identiteetti on yksilöllinen, eikä se välttämättä ole sama kuin henkilölle syntymässä määritelty sukupuoli. Syntymässä miespuoliseksi määritelty henkilö voi kokea olevansa nainen tai naispuoliseksi määritelty henkilö voi kokea olevansa mies (transsukupuolisuus). Henkilö voi kokea olevansa esimerkiksi sukupuoleeton tai osittain nainen ja 16 osittain mies (transgender tai muunsukupuolinen). Sukupuoli-identiteettiin perustuvaa syrjintää tulee ennaltaehkäistä tavoitteellisesti ja suunnitelmallisesti.

Sukupuolinen häirintä ja ahdistelu

Sukupuolisella häirinnällä ja ahdistelulla tarkoitetaan ei-toivottua ja yksipuolista fyysistä tai sanallista käyttäytymistä, jolle on ominaista, että sen aiheuttamat tunteet ja seuraukset ovat kohteelle aina kielteisiä.

Sukupuoleen perustuva syrjintä

Sukupuoleen perustuva syrjintä tarkoittaa naisten ja miesten asettamista eri asemaan sukupuolen vuoksi.

Sukupuolisensitiivisyys

Sukupuolisensitiivisyys tarkoittaa sukupuolinäkökulman huomioon ottamista.

Sukupuolivaikutusten arviointi eli suvaus

Sukupuolivaikutusten arviointi tarkoittaa toimenpide-ehdotusten oletettujen vaikutusten arvioimista naisten ja miesten aseman, resurssien ja intressien kannalta.

Sukupuolivähemmistö

Sukupuolivähemmistöillä tarkoitetaan ihmisiä, joiden sukupuoli-identiteetti tai sukupuolinen itseilmaisu poikkeaa kulttuurisista sukupuoliodotuksista. Sukupuolivähemmistöihin kuuluvat transseksuaalit, transvestiitit ja intersukupuoliset sekä muut ihmiset, jotka sukupuolisamastumisellaan ja sukupuolen ilmaisullaan haastavat perinteistä sukupuolijakoa. Sukupuolten välisen tasa-arvon vahvistaminen tarkoittaa, että pyrkimykset edistää tasa-arvoa eivät rajoitu naisiin kohdistuviin erityistoimenpiteisiin, vaan että sukupuoli ja tasa-arvo

otetaan huomioon kaikissa käytännöissä ja toiminnoissa, ts. suunnittelussa, toteutuksessa, seurannassa ja arvioinnissa.

Tasa-arvo miesten ja naisten välillä

(sukupuolten välinen tasa-arvo) tarkoittaa, että ihmiset voivat kehittyä ja tehdä valintoja ilman tiukkoja rajoituksia sukupuolen takia ja, että miesten ja naisten eri tavat, pyrkimykset ja tarpeet ovat yhtä arvostettuja ja samassa asemassa.

Valtavirtaistaminen (mainstreaming)

Valtavirtaistaminen on muutosstrategia, jolla tarkoitetaan politiikkaprosessien uudelleen organisoimista niin, että eri alojen toimijat edistävät tasa-arvoa kaikilla tasoilla, kaikissa vaiheissa ja erityisesti työelämän ja arjen käytännöissä.

Välillinen syrjintä

Välillisestä syrjinnästä on kyse silloin, kun näennäisesti neutraali säännös tai toimintatapa saattaa tietyt henkilöt erityisen epäedulliseen asemaan muihin vertailun kohteena oleviin nähden. Välillinen syrjintä johtuu usein rakenteellisista tai kulttuurisista syistä, toimintatavoista tai fyysisen ympäristön puutteista.

Välitön syrjintä Välitön syrjintä tarkoittaa henkilön tai ihmisryhmän kohtelemista ilman hyväksyttävää perustetta eri tavoin kuin toisia samassa asemassa olevia henkilöitä. Tällä tarkoitetaan kohtelua, joka aiheuttaa yksilölle haittaa, kuten saamatta jääneitä etuisuuksia, taloudellista tappiota tai valinnanmahdollisuuksien vähenemistä verrattuna siihen, miten muita kohdellaan vertailukelpoisessa tilanteessa

Yhdenvertaisuus

Yhdenvertaisuudella tarkoitetaan oikeudellista ja tosiasiallista tasa-arvoa ikään, etniseen tai kansalliseen alkuperään, kansalaisuuteen, kieleen, uskontoon, vakaumukseen, mielipiteeseen, terveydentilaan, vammaisuuteen, sukupuoliseen suuntautuneisuuteen tai muuhun henkilöön liittyvään asiaan katsomatta. Yhdenvertaisuudella pyritään tasapuoliseen kohteluun

TASA-ARVO JA YHDENVERTAISUUSTOIMIJOITA

[Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustoimijoita](#) (stm.fi)
Sosiaali- ja terveysministeriön tasa-arvoyksikkö, joka vastaa hallituksen tasa-arvopolitiikan valmistelusta ja koordinoinnista.

Tasa-arvovaltuutettu <https://tasa-arvo.fi/etusivu> Tasa-arvovaltuutettu on itsenäinen viranomaislainen, joka valvoo naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annetun lain noudattamista.

[Yhdenvertaisuusvaltuutettu](#) (syrjinta.fi)

Yhdenvertaisuusvaltuutettu edistää yhdenvertaisuutta ja puuttuu syrjintään. Valtuutettu on itsenäinen ja riippumaton viranomaislainen.

Yhdenvertaisuusvaltuutetun puoleen voi kääntyä, jos on kokenut tai havainnut syrjintää iän, alkuperän, kansalaisuuden, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, poliittisen toiminnan, ammattiyhdistystoiminnan, perhesuhteiden, terveydentilan, vammaisuuden, seksuaalisen suuntautumisen tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Valtuutetun tehtäviin kuuluu

myös syrjinnän vaarassa olevien ryhmien, kuten ulkomaalaisten, olojen, oikeuksien ja aseman edistäminen. Tämän lisäksi valtuutettu valvoo ulkomaalaisten maasta poistamista ja toimii kansallisena ihmiskaupparaporttina.

[Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta](#) (yvtltk.fi)

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta on valtioneuvoston nimittämä itsenäinen ja riippumaton oikeusturvaelin. Se valvoo yhdenvertaisuuslain ja tasa-arvolain noudattamista yksityisessä toiminnassa sekä julkisessa hallinto- ja liiketoiminnassa.

[Parlamentaarinen tasa-arvoasiain neuvottelukunta \(TANE\)](#) (tane.fi)

Parlamentaarinen tasa-arvoasiain neuvottelukunta (TANE) toimii naisten ja miesten välisen yhteiskunnallisen tasa-arvon edistämiseksi.

Työsuojeluviranomaiset valvovat yhdenvertaisuuslain noudattamista työpaikoilla. Koulujen ja oppilaitosten toiminnallisen tasa-arvosuunnittelun seuranta ja ohjaus on Opetushallituksen vastuulla. Eduskunnassa tasa-arvoasiat kuuluvat työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle. EU:n oikeusasiamies ja Euroopan unionin tuomioistuin antavat oikeudellisia ratkaisuja, joilla voi olla vaikutusta tasa-arvon kannalta.

[Sukupuolten tasa-arvon teemasivut](#) (stat.fi)

Sukupuolten tasa-arvon teemasivut antavat yleiskuvan sukupuolten välisestä tasa-arvosta suomalaisen yhteiskunnan eri osa-alueilla. Näillä sivuilla esitellään jokin ajankohtainen tasa-arvoon liittyvä tema. Lisäksi sivuilta löytyy sukupuolten mukaan eriteltyjä tilastotietoja.

LÄHTEET JA LISÄTIETOJA

Laki miesten ja naisten tasa-arvosta:

<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1986/19860609>

Laki miesten ja naisten tasa-arvosta annetun lain muuttamisesta

<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2014/20141329>

Yhdenvertaisuuslaki:

<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2014/20141325>

Yhdenvertaisuuden arviointi:

<http://yhdenvertaisuus.finlex.fi/>

Oikeusministeriö yhdenvertaisuus

<https://yhdenvertaisuus.fi/mita-on-yhdenvertaisuus>

Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnittelu oppilaitoksissa:

<https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/tasa-arvo-ja-yhdenvertaisuussuunnittelu-oppilaitoksissa>

[Materiaalia yhdenvertaisuuden edistämiseen](#) (yhdenvertaisuus.fi).

Oikeusministeriön ylläpitämä sivu on tarkoitettu tieto- ja materiaalipankiksi yhdenvertaisuudesta ja syrjimättömyydestä kiinnostuneille henkilöille ja organisaatioille. Sivuilta löytyy tietoa lainsäädännöstä ja tutkimuksista sekä eri vähemmistöistä. Lisäksi

sivuille on kerätty koulutusmateriaaleja sekä tietoa ajankohtaisista tapahtumista ja meneillään olevista kampanjoista.

Seta ry (2019a). Tasa-arvolaki. Luettavissa:

<https://seta.fi/ihmisoikeudet/tasa-arvo-ja-yhdenvertaisuus/tasa-arvolaki/>

	Neuvontaa antava taho	Yhteystiedot
Etninen alkuperä tai kansalaisuus Romanit Saamelaiset	Vähemmistövaltuutettu Pakolaisneuvonta Romaniasian neuvottelukunta Saamelaiskäräjät Ihmisoikeudet-hanke	https://www.edilex.fi/asiasanat/V%E4hemmist%F6v%20altuutettu www.pakolaisneuvonta.fi www.romani.fi www.samediggi.fi
Sukupuoli	Tasa-arvovaltuutettu Tasa-arvoklinikka Tasa-arvoasiain neuvottelukunta Naistutkimus- ja tasa-arvoportaali	www.tasa-arvo.fi www.tasa-arvoklinikka.fi www.tane.fi www.minna.fi
Sukupuoli-identiteetti ja sukupuolen ilmaisu, seksuaalinen suuntautuminen	SETA ry.	www.seta.fi
Vammaisuus	Valtakunnallinen vammaisneuvosto Kynnys ry.	www.vane.to www.kynnys.fi

	<p>Invalidiliitto ry Vammaisfoorumi ry Näkövammaisten keskusliitto ry Kehitysvammaliitto ry. / Selkokeskus Tietoa esteettömyyssuunnittelusta</p> <p>Kuuloliitto ry Kuurojen Liitto ry Suomen CP -Liitto ry</p>	<p>www.invalidiliitto.fi www.vammaisfoorumi.fi www.nkl.fi/tietoa/esteettomyys www.papunet.net/selkokeskus www.esteeton.fi www.esteettomyys.net www.kuuloliitto.fi www.kl-deaf.fi www.cp-liitto.fi</p>
Ikä	<p>Suomen nuorisoyhteistyö – Allianssi ry Lapsiasiavaltuutettu</p>	<p>www.alli.fi www.lapsiasia.fi</p>
Terveystila	<p>Mielenterveyden keskusliitto</p>	<p>www.mtkl.fi</p>
Kaikki syrjäntäperustet	<p>Paikallispoliisi Rikosuhripäivystys Ihmisoikeusliitto Lapsiasiainvaltuutettu Oma ammattiliitto Oma työnantajaliitto Ihmisoikeudet-hanke</p>	<p>www.poliisi.fi www.rikosuhripaivystys.fi www.ihmisoikeusliitto.fi www.stm.fi www.ihmisoikeudet.net</p>

